

A leóni dekrétum (1188)

[I.] Isten nevében. Én, Don Alfonzo,¹ León² és Galícia³ királya, miután Leónban tanácsot tartottam az érsekkel, püspökökkel és királyságom mágnásaival, valamint az egyes városok választott polgáraival,⁴ megállapítottam és esküvel megerősítettem, hogy királyságom minden lakosával, mind a papsággal, mind a világiakkal szemben tiszteletben tartom az elődeim által kialakított jó szokásokat.

[II.] Elrendeltem és megesküdtem, hogy ha valaki egy másik ellen vádval fordul hozzám, késedelem nélkül tájékoztatom a vádlottat a vádlóról; és ha nem tudja bizonyítani a feljelentést, amelyet bíróságomon tett, akkor elszenvedti azt a büntetést, amelyet a vádlott szenvedett volna, ha a vádat bizonyítják.

[III.] Megesküdtem továbbá, hogy a valakire vonatkozó vádért vagy a róla mondott rosszért soha nem okozok neki kárt vagy sérelmet személyében vagy vagyonában, amíg írásban be nem idézem, hogy bíróságomon az általam elrendelt módon válaszoljon az igazságszolgáltatásnak; ha pedig nem sikerül bizonyítani, akkor az, aki a vádat emelte, a fent említett büntetést szenvedje el, és a vádlottnak az oda- és visszautazással kapcsolatban felmerült költségeit is fizesse meg.

[IV.] Azt is megígértem, hogy nem indítok háborút, nem kötök békét és nem kötök semmilyen megállapodást a püspökök, nemesek és jó emberek tanácsa nélkül, akiknek tanácsához tartanom kell magam.

[V.] Azt is megállapítottam, hogy sem én, sem más a királyságomból másnak a házáat nem rombolhatja le, nem szállhatja meg és nem vághatja ki más szőlőjét és fáit, továbbá akinek valakivel szemben sérelme van, az a panaszt hozzám vagy a földesúrhoz vagy az általam, vagy a püspök, vagy a földesúr által kijelölt bírákhoz terjessze; és ha az, akire a panasz

1 IX. Alfonz, Kasztília és León királya, uralkodott 1188–1230. A dekrétum uralkodása első évében született: stabilizációs, az uralmat konszolidáló, azt megerősítő szerepet töltött be.

2 Történelmi királyság a mai Spanyolország területén.

3 Spanyolország egyik történelmi régiója.

4 A választott küldöttek (*electis civibus ex singulis civitatibus*) jelenléte miatt ezt a tanácsot a parlamentarizmus előképeként tekintik.

vonatkozik, kezes akar bemutatni vagy zálogot akar adni a régi törvény szerint, akkor ne szenvedjen kárt; ha pedig nem akarja ezt megtenni, akkor a földesúr és a bírák kötelezzék őt, mert ez igazságos; ha pedig a földesúr vagy a bírák nem akarják ezt megtenni, akkor nyújtsák be nekem a panaszt a püspök és a jó emberek tanúságtételével, és én gondoskodom az igazságról.

[VI.] Azt is határozottan megtiltom, hogy bárki lázadást szítson királyságomban, ahelyett, hogy igazságot kérjen tőlem, ahogyan fentebb említettem. És ha valaki mégis ilyen zavargást okozna, kétszeresen fizesse meg a nekem okozott kárt; és elveszíti kegyeimet, jótéteményeimet és minden földemet, ha birtokolja.

[VII.] Azt is megállapítottam, hogy senki sem merészelhet erőszakosan elfoglalni semmit, legyen az ingó vagy ingatlan, ami más tulajdonában van. És ha így tesz, kétszer annyit kell visszaadnia annak, aki az erőszakot elszenvedte.

[VIII.] Azt is megállapítottam, hogy senki nem foglalhat le dolgokat, csak az általam kijelölt bírák és polgármesterek által; ők és a földesurak hűségesen érvényesítik a törvényt a városokban és kerületekben azok számára, akik ezt keresik. És ha valaki más módon foglal le, az bűnhődjön mint erőszakos betolakodó. Hasonlóképpen büntetendő az is, aki a földművelésre szánt ökröket vagy teheneket, vagy bármit, amit a falubeli a mezőn tart magánál, vagy a falubeli személyét elrabolja. És ha valaki elveszi vagy lefoglalja a dolgokat, ahogy fentebb említettük, azt meg kell büntetni és ki is kell közösitni. Aki pedig tagadja, hogy erőszakot követett volna el, hogy elkerülje az ilyen büntetést, annak a régi törvény és az ország régi szokásai szerint nyújtson kezességet, majd vizsgálják ki, hogy erőszakot követett-e el vagy sem, és a vizsgálat eredménye szerint kötelezzék őt az adott kezesség teljesítésére. A vizsgálatot végzők azonban legyenek a vádló és a vádlottja egyetértésével [kinevezve], vagy ha nem értenek egyet, akkor azok, akiket a földek felügyeletére kijelöltek. Ha a bírák és a polgármesterek, vagy azok, akik földjeimet bírják, voltak kijelölve az igazságszolgáltatásra a fent említett emberek beleegyezésével, azoknak pecsétekkel kell rendelkezniük, amelyekben keresztül be kell idézniük az embereket, hogy válaszoljanak a felperesek követeléseire, és rajtuk keresztül tanúvallomást adjanak nekem arról, hogy az emberek panaszai igazak vagy sem.

[IX.] Azt is elrendeltem, hogy ha valamelyik bíró megtagadná az igazságszolgáltatást a felperestől, vagy rosszindulatúan késleltetné azt, vagy

a harmadik napig nem ismerné el a jogát, akkor a felperesnek tanúkat kell bemutatnia a fent említett bírák egyike előtt, akiknek tanúvallomása alapján megállapítható az ügy igazsága, és a bíró köteles a felperesnek mind a követelése, mind a költségei kétszeresét megfizetni. És ha annak az országnak az összes bírái megtagadnák az igazságot a felperesnek, akkor hívjon tanúkat jó emberekből, akik által ez bizonyított, és adjon zálogot felelősség nélkül a bírák és polgármesterek helyett, a követelésért és a költségekért, úgy, hogy a bírák kétszeresen elégítsék ki, és a kár tekintetében is, ami a kezességéből következne, a bírák kétszeresen fizessenek.

[X.] Azt is hozzátettem, hogy senki ne mondjon ellent a bírának, és ne vegye el a zálogokat, ha nem akar az igazságszolgáltatásnak eleget tenni; ha pedig ezt tenné, kétszeresen fizesse vissza a kárt, a követelést és a költségeket, és fizessen az igazságszolgáltatóknak 60 sueldót is. Ha valamelyik bíró bármelyik alárendeltjét kéri fel az igazságszolgáltatásra, és azok megtagadják a segítségét, akkor a fent említett büntetésre kötelezettek maradnak, és emellett 100 maravedít⁵ fizetnek a földesúrnak és a bírónak; és ha az alperes vagy az adós nem tudna fizetni a felperesnek, a bírák és a polgármesterek felelősség nélkül foglalják le a személyét és minden vagyonát, és adják át őt minden vagyonával együtt a felperesnek, és ha szükséges, őrizték őt védelmük alatt, és ha valaki erőszakkal venné el, azt erőszakos betolakodóként büntessék. Ha valamelyik bírónak az igazságszolgáltatás végzése közben bármi baja esne, annak az országnak minden embere megtéríti neki az összes kárt, ha esetleg annak, aki kárt okozott neki, nem lenne módja fizetni neki; ha pedig megtörténne, hogy valaki ezenkívül megölné őt, azt hűtlennek és árulónak tekintsék.

[XI.] Kijelentettem, hogy ha valakit a bírák pecsétjével idéznek, és az megtagadná, hogy a törvényszék előtt megjelenjen, mindezt jó emberek által bizonyítva, fizessen a bírának 60 sueldót. És ha valakit lopással vagy más bűncselekménnyel vádolnának, és a vádló jó emberek elé idézné, hogy bíróság elé állítsa, és ő kilenc napon belül megtagadná a megjelenést, ha bizonyítást nyer, hogy beidézték, tekintsék őt bűnösnek; és ha nemes lenne, elveszítené az 500 sueldós rangját, és azok, akik elfogják, minden felelősség nélkül kapnának igazságot; és abban az esetben, ha a nemes bármikor jóvátenné és minden vádlottat kielégítene, visszanyerné nemesiségét, és akkor visszaszerezné az 500 sueldós rangját, mint korábban.

5 Spanyol aranypénz, a XII–XIV. században volt forgalomban.

[XII.] Megesküdtem továbbá, hogy sem én, sem más nem hatolhat erőszakkal más házába, és nem okozhat neki abban vagy tulajdonában kárt; és ha mégis megteszi, a ház tulajdonosának fizesse meg a ház értékének kétszeresét, valamint a föld urának az okozott kár kilencszeresét, ha nem ígéri, hogy kifizeti, ahogy meg van írva. És ha megtörténik, hogy megölte a ház tulajdonosát, férfit vagy nőt, hűtlennek és árulónak kell nyilvánítani. És ha megtörténik, hogy a háztulajdonos, férfi vagy nő, vagy bárki, akinek segítenie kellene nekik megvédeni a házukat, megöli őt, nem fogják gyilkosként büntetni, és az általuk okozott kárért soha nem kell felelniük.

[XIII.] És megállapítottam, hogy ha valaki igazságot akar szolgáltatni valakinek, akinek sérelmet okozott, és a bántalmazott nem akar tőle igazságot kapni, a fentiek szerint ne tegyen neki kárt, ha pedig mégis, akkor kétszeresen fizessen, ha pedig megöli, akkor hűtlennek kell nyilvánítani.

[XIV.] Azt is megállapítottam, hogy ha valaki véletlenül egyik városból a másikba vagy egyik faluból a másikba vagy egyik földről a másikba vándorolna, és valaki pecséttel a kezében jönne az igazságszolgáltatóhoz az adott terület igazságszolgáltatóitól, hogy őrizetbe vegyék és igazságot tegyenek, akkor azok azonnal és késedelem nélkül nem haboznak letartóztatni és bíróság elé állítani; ha a bírák ezt nem teszik meg, akkor el kell szenvedniük azt a büntetést, amelyet a vétkesnek kell elszenvednie.

[XV.] Továbbá megtiltom, hogy bárki, aki olyan javakkal rendelkezik, amelyekért adót fizet nekem, azokat bármilyen egyházi intézménynek adja.

[XVI.] Azt is elrendeltem, hogy senki ne jöjjön a bíróságomhoz vagy León ítélőszékéhez, kivéve azon okokból, amelyekért saját törvényei szerint oda kell folyamodnia.

[XVII.] Az összes püspök is megígérte, és az összes lovag és polgár esküvel erősítette meg, hogy hűségesek lesznek tanácsaimhoz, megőrzik az igazságot és a békét királyságomban.

(Veress Emőd fordítása)